

מראי מקומות- עבודה זרה ס"א

בישראל הדרים בעיר, דווקא שיהיו רבים שם ודרכן לעבור על אותו מקום, דאז מירתת הגוי דלמא חזי לי' ישראל, אבל אין די ביהודי א' דר שם. וא"כ, כשהביא יהודי א' לעיר, לא מהני מה שהוא דר שם בלבד, אלא צריך דוקא להיות יושב ושומרו (וכ"כ הר"ן [סוף כט: בדפי הרי"ף], דמישראל חד לא מירתת, ולכן צריך שומר דוקא). אולם ע' בתוס' בעמוד ב' דג"כ הק' דציוור זה דיושב ומשמר היינו ממש הא דרישא, דהיינו דציוור זה דיושב ומשמר הוי ממש ישראלים וגוים הדרים בעיר א', ותי' דקמ"ל סיפא דבישראל א' סגי, ומשמע להיפוך מתר"י, אלא דאי"צ לישב ולשמור, דזה לאו דוקא, אלא תסגי בישראל א' היושב בעיר, וצ"ע בזה.

(ד) **הפתוח לרה"ר- כ' הריטב"א** דמה דאי' בסוגיין דהפתח פתוח לרה"ר או לא' ממקומות אלה, דהיינן מותר בשתי', היינו אע"פ שאין כולו כנגד הפתח. וכ' שכן הוא דעת הרשב"א, אבל כ' דהראב"ד חולק ע"ז, וס"ל דהכל צריך להיות כנגד הפתח.

(ה) **המטהר יינו של עכו"ם ונותנו ברשותו, והלה כותב לו התקבלתי ממך מעות, מותר- פרש"י**, אם בית פתוח לרה"ר כדלעיל. וכ' תוס' דלפי רש"י הו"ל סיפא פירוש דרישא. וביאר הר"ן (כט. בדפי הרי"ף) דמבואר דרש"י ס"ל דבעינן תרתי, שיהא הפתח פתוח לרה"ר, וגם שיהא הלה כותב לו התקבלתי ממך מעות. ואע"ג דמתני' משמע דב' בבות הן, מה שהוכרח רש"י לפרש כן, היינו משום דאי איתא דהסיפא לא קאי ארישא, א"כ נמצא דמתירין בסיפא במי שכותב לו התקבלתי בלחוד, כל שהבית מיוחד לישראל, ואפי' בלא מפתח וחותר, וזה א"א, דהא תניא בגמ' דבכה"ג אסור בלא מפתח וחותר, ולכן הי' רש"י מוכרח לפרש מתני' דסיפא ארישא קאי, וצריך תרתי, דמלבד דהפתח פתוח לרה"ר, צריך ג"כ שיהי' כותב לו התקבלתי ממך מעות. אבל הק' הר"ן דלפי רש"י לערבינהו וליתנינהו, ועוד הביא דבתוספתא משמע דבפתח פתוח לרה"ר בלחוד סגי.

(א) **המטהר יינו של עובד כוכבים ונותנו ברשותו- ע' בראב"ד לעיל (לח:)** שכ' דהיינן של הגוי הוא, אולם כיון דנגמר ע"י ישראל, הרי זה מותר, ולא אמרי' דכיון שהי' של גוי ממילא הו"ל יין של גוים ואסור, אלא כיון דנגמר ע"י ישראל וזבין מיני' מותר. וע"ע ברש"ש לעיל (נה.), דדייק ממש"כ רש"י שם דהחשש במה שבכור של הגוי הוא משום מגע, והעיר דלכאור' תיפוק לי' משום סתם יינן, דיינן של העכו"ם הוא, ולמה צריך להא דמגע. וכ' דבשלמא לפי ש"י הר"ן, דכל שאין בו חשש ניסוך גם לא גזרו משום בנותיהן, א"ש, די"ל דבלא מגע גם אין תקנת סתם יינם, אבל כ' הרש"ש דשי' רש"י הוא דאפי' היכא דאין שייך חשש ניסוך, עכ"פ איכא איסור שתיי'. וכ' דאולי י"ל דכל האיסור סתם יינן הוא רק היכא דהגוי גמרו, אבל אף כשהי' תורת יין אצל הגוי, מ"מ אם גמרו הישראל אין לזה דין סתם יינם, והוכיח כן ממתני', דלא מצינו דהישראל צריך לקנותו מהגוי כשהוא עדיין ענבים, ומ"מ מותר לשתותו נויש לעי' אם צריך לקנותו מהגוי בכלל, או אם הישראל גמרו כשהוא של הגוי, אם זה ג"כ אינו סתם יינן, ולכאור' משמע מדברי הראב"ד ודברי הרש"ש דעכ"פ צריך לקנותו קודם הגמר, ויש לדחות.

(ב) **ברשותו- כ' הריטב"א** דמה דתנן ברשותו, אין הכוונה בחצרו, דא"כ הא ודאי מפתח וחותר בעי או שומר, ולא מהני בה פתח פתוח לרה"ר. אלא כוונתו דנותנו ברשותו באוצר שיש לו שאינו דר שם. והוסיף הריטב"א דכל זה אם לא נמצא הגוי עומד שם, אבל אם נמצא הגוי עומד שם באוצר זה, הרי כיון דשלו הוא, וא"כ אינו נתפס עליו כגנב, א"כ היין אסור, וכ"כ הרמב"ן, וביאר דלא עדיף מביתו של ישראל דקתני אם יש עליו מלוה אסור, משום שיכול לטעון דבא שם לגבות הלואתו, ה"ה באוצרו של הגוי הדין הוא כן.

(ג) **בעיר שכולה עכו"ם אסור עד שישב ומשמר-** העיר בתלמידי ר' יונה, למה צריך לישב השומר שם ומשמר, הרי כיון שהוא דר עכשיו בעיר, א"כ נמצא דהו"ל עיר שישב בה גוים וישראלים. ותי' דמה דהמשנה מתיר

(ט) **וחכמים אומרים לעולם אסור עד שיהא שומר יושב ומשמר וכו' - כ' הריטב"א** דמכאן הביא רבנו ראי' דשני חותמות דינם כשומר, שהרי לא שרו רבנן כאן אלא בשומר, ואילו לעיל (לא.) אמר ר' יוחנן דיינן משתמר בחותם בתוך חותם, ומוקמי' לה כרבנן. אבל דחה הריטב"א דיש לחלק, דאולי התם שאני דהי' יינו של ישראל, ולכן סגי בב' חותמות, אבל ביינו של נכרי וברשותו שומר בעינן, או ישראל דר בחצר, או פתוח לרה"ר, וכ' דראוי להחמיר בו, אלא דהעולם נוהגין להקל כדברי הרא"ה. אבל ביין של ישראל לכ"ע מותר בב' חותמות.

(י) **אלא עד שיבא ממונה שאינו בא לקיצין - פי' הריטב"א**, "דמאי דקתני שהוא בא לקיצין, לא לקץ מסוים אלא לקיצין הרבה שאינם קבועים".

והביא הר"ן מה שפי' הראב"ד, דבאמת תרי' בבי דמתני' כל חדא באפי' נפשי' היא, רישא קתני דבבית שהוא פתוח לרה"ר בעיר שיש בה ישראל ועכו"ם מותר, ואפי' אם לא כ' לו התקבלתי, שכיון שאוצר זה פתוח לרה"ר, ואינו העובד כוכבים יכול ליכנס לתוכו אלא דרך שם, כיון שנעל ישראל אוצרו, אע"ג דליכא מפתח או חותם, היין מותר, לפי שהגוי מירתת ליכנס שם, שמא חזו לי' ישראל. ובסיפא איכא היתר אחר, דהיכא שכ' לו התקבלתי סגי בהכי, אע"פ שאין הפתח פתוח לרה"ר, ועכ"פ הבית פתוח למבוי, ומשום הכי שרי אע"פ שאין להישראל מפתח או חותם. וע"ש עוד בהר"ן דהאריך בזה.

(ו) **בעיר שיש בה דלתים ובריח - פרש"י**, שאין נכנסין בעיר זה אלא ברשות, וכ"ע ידעי כי עיילי בה. והק' הריטב"א דאפי' בהא מסתמא אין מודיעין זה אלא לאנשים ידועים, וא"כ מן הסתם עדיין יש לו מירתת. ולכן הביא מה שפי' הראב"ד, דהוי עיר חשובה, ולכן הוי הרוכלין ממנה ואינן צריכין לרוכלין מחוץ לעיר.

(ז) **בחצר אחרת מותר, והוא שמפתח וחותם בידו - כ' הריטב"א** דצריך שיהי' מפתח או חותם ביד ישראל כיון שהגוי דר שם ולא הישראל. וכ' הראב"ד דדוקא בזה שיש לגוי איזה שייכות באותו בית, לפי שהי' כבר שלו, ומצינו דאדם נכנס לפעמים למה שמכר או השכיר, צריך ישראל דר שם או מפתח וחותם בידו. אבל אם לא הי' שלו מעולם, הרי זה מותר אע"פ שאין הישראל דר שם וגוי דר שם, ואף בלא מפתח וחותם.

(ח) **בחצר אחרת אסור אע"פ שמפתח וחותם בידו, דברי ר"מ - פי' הריטב"א** דהיינו מפתח או חותם, אבל אם יש לו מפתח וגם חותם, כ' בשם הרא"ה דאז הוי כשומר, והיין מותר. אולם הביא דדעת הרשב"א הוא דכל שהבית והיין של הנכרי, כיון דשייכות גדולה יש לו, לא סגי אלא בפתוח לרה"ר, או בשומר יוצא ונכנס, או בישראל דר שם, דאי לא, הרי הגוי שובר כמה חותמות. ועפ"ז הוא אוסר יין שמביא נכרי ממקום למקום למכור בספינה אם אין שם ישראל.